

Nr 446.

Av herrar **Liudskog**, och **Lövén**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 153, med förslag till civil tjänstepensionslag m. m.

Uti proposition nr 153 till innevarande års riksdag har Kungl. Maj:t framlagt förslag, bland annat, till lag angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid vissa verk, tillhörande civila statsförvaltningen.

Den nya civila pensionslag, som nu av Kungl. Maj:t föreslås till införande för de ordinarie befattningshavarna vid den civila statsförvaltningen och var till förslag utarbetats av 1921 års pensionskommitté, bygger i stort sett på de pensioneringsprinciper, som kommit i tillämpning i lagen den 4 juni 1920 angående rätt till tjänstepension för ordinarie tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk och som i vissa delar redan äro gällande jämväl för allmänna civilförvaltningen på grund av statsmakternas år 1921 fattade beslut angående provisoriska pensionsbestämmelser för befattningshavare vid nyreglerade verk (kungörelse den 29 juni 1921, nr 456).

Emellertid upptager det föreliggande förslaget till civil tjänstepensionslag vissa nya bestämmelser, vilka antingen icke återfinnas i nu gällande pensionsneringsföreskrifter för statens befattningshavare eller ock innebära betydande avvikelser från vad som för närvarande är stadgat. Ett stadgande av sistnämnda art, på vilket vi härigenom velat fästa riksdagens uppmärksamhet, är den i lagförslagets 19 § 3 mom. intagna föreskriften angående s. k. förtids pensionering.

I 6 § av nu gällande lag angående civila tjänstehavares rätt till pension av den 11 oktober 1907 förefinnes ett stadgande av innehåll, att Konungen äger på därom av vederbörande myndighet gjord framställning förklara tjänsteman, som befinnes av sjukdom eller minskad arbetsförmåga urståndsatt att på ett tillfredsställande sätt fullgöra sina tjänsteåligganden och som uppnått en levnadsålder, vilken i regel med två år understiger den för honom fastställda pensionsåldern, skyldig att från tjänsten avgå. En direkt häremot svarande bestämmelse saknas för närvarande i kommunikationsverkens pensionslag. Där föreskrives i förevarande hänseende allenast, att skyldighet att från tjänsten avgå åligger tjänsteman, som icke uppnått pensionsåldern men dock kan räkna minst tio tjänstår, därest han till följd av sjukdom, vanförhet eller lyte, i andra fall än där fråga är om olycksfall i tjänsten, eller till följd av nedsatt arbetsförmåga befinnes *för framtiden* oförmögen att behörigen sköta sin befattning och han icke heller av vederbörande styrelse prövas kunna lämpligen tjänstgöra i annan befattning vid verket.

I sitt den 12 oktober 1923 avgivna betänkande angående ordnande av kvinnliga befattningshavares löne- och pensionsförhållanden ifrågasatte 1921 års lönekommitté en avsevärd skärpning av föreskrifterna angående förtidspensionering. Kommittén framlade nämligen i berörda betänkande förslag till vissa ändringar i 1907 års pensionslag för civilförvaltningen och i 1920 års tjänstepensionslag för kommunikationsverken, enligt vilka skyldighet att från tjänsten avgå skulle åligga tjänstemannen, bland annat, då han efter att hava uppnått en levnadsålder, som med fem år eller mindre understege den för rätt till helpension för honom stadgade pensionsåldern, i annat fall än där fråga vore om olycksfall i tjänsten, till följd av sjukdom, vanförhet, lyte eller eljest nedsatt arbetsförmåga *under de två sista kalenderåren* varit och fortfarande funnes vara oförmögen att på ett tillfredsställande sätt sköta sin befattning, så ock där han i annat fall än nu sagts funnes till följd av sjukdom, vanförhet, lyte eller eljest nedsatt arbetsförmåga *för framtiden* oförmögen att på ett tillfredsställande sätt sköta sin befattning.

Emellertid hava ej heller de av lönekommittén framlagda bestämmelserna ansetts tillfyllest för att tillförsäkra statsverket i allo fullgod arbetsprestation. Enligt det förslag till lydelse av tvångspensioneringsklausulen, som innefattas i det av 1921 års pensionskommitté utarbetade förslaget till civil tjänstepensionslag och som återfinnes i lagförslagets 19 § 3 mom., må tjänsteman, som uppnått en levnadsålder, som med högst fem år understiger den för hans tjänst bestämda pensionsåldern, av Konungen, på därom av vederbörande myndighet gjord framställning, förklaras skyldig att avgå från tjänsten, därest han befines urståndsatt att på ett tillfredsställande sätt fullgöra sina tjänsteåligganden och sådant fall ej är för handen varom i paragrafens 2 mom. b) eller c) sägs (oförmåga *för framtiden* att behörigen sköta tjänsten på grund av olycksfall i tjänsten eller eljest till följd av sjukdom, vanförhet, lyte eller nedsatt arbetsförmåga). Detta förslag har nu upptagits i Kungl. Maj:ts förslag, dock med den ytterligare skärpning, att den tidsperiod, inom vilken tjänstemannen kan enligt 19 § 3 mom. skiljas från tjänsten, ökats från fem till sju år. Därest Kungl. Maj:ts berörda förslag vinner riksdagens bifall, skulle en tjänsteman exempelvis kunna inom de sista sju åren före pensionsålderns inträde förklaras skyldig avgå från tjänsten på grund av nedsatt arbetsförmåga, utan att den *framtida* arbetsförmågan behöver styrkas och utan att någon i författningen föreskriven tid behöver hava förflutit, under vilken sådan oförmåga gjort sig gällande.

Väl skänka vi vårt fulla erkännande åt den tanken, att statsverkets intressen icke få eftersättas därigenom, att en tjänsteman tillåtes kvarstå i tjänst längre tid än hans arbetskraft strängt taget det medgiver, och det synes oss uppenbart, att vissa åtgärder till undvikande härav böra vidtagas. Emellertid synes det oss, som om de bestämmelser, som 1921 års lönekommitté föreslagit i fråga om tjänstemans skyldighet att från tjänsten avgå, äro alldeles tillfyllest för att bereda statsverket nödiga garantier i sådant hänseende. Att vi dock nu icke

ansett oss böra framställa något yrkande på införande i det föreliggande lagförslaget av de utav lönekommittén ifrågasatta bestämmelserna i stället för de av Kungl. Maj:t föreslagna, skärpta föreskrifterna i förevarande hänseende är beroende därpå, att vi hysa den förhoppningen, att de nu föreslagna bestämmelserna angående förtidspensionering icke skola av vederbörande ämbetsmyndigheter tillämpas i andra fall än då statsverkets välförstådda intressen nödvändigtvis det kräva.

Därmed är emellertid icke sagt, att icke enstaka missbruk av den vederbörande myndighet i förenämnda paragraf givna rätten att hos Kungl. Maj:t begära om entledigande av tjänsteman, kunna förekomma. I betraktande härav synes det oss billigt, att med hänsyn till den genomgripande betydelse, ett avsked från tjänsten för tjänstemannen äger särskilt i ekonomiskt hänseende, denne beredes tillfälle att få del av myndighetens framställning, innan densamma avlåtes till Kungl. Maj:t, på det att tjänstemannen må kunna göra de påminnelser i ärendet, vartill han kan finna anledning. Härigenom skulle såväl statsverkets intressen som tjänstemannens egna synpunkter i ärendet komma under omprövning vid Kungl. Maj:ts slutliga ställningstagande till framställningen.

I enlighet med denna vår uppfattning anse vi en komplettering av föreskrifterna i 19 § 3 mom. av det utav Kungl. Maj:t framlagda lagförslaget vara erforderligt. Det förefaller oss lämpligt, att en föreskrift utfärdas därom, att, innan framställning avlåtes till Kungl. Maj:t angående tjänstemans entledigande från tjänsten före uppnådd pensionsålder enligt föreskriften i 19 § 3 mom. av lagförslaget, vederbörande myndighet skall delgiva tjänstemannen densamma med föreläggande tillika av tid, inom vilken tjänstemannen må, därest han därtill skulle finna anledning, till myndigheten inkomma med till Kungl. Maj:t ställda påminnelser i ärendet. Inkomna påminnelser skulle därefter biläggas myndighetens framställning till Kungl. Maj:t.

I anledning av vad sålunda anförts få vi härigenom vördsamt hemställa,

att riksdagen ville för sin del besluta sådant tillägg till 19 § 3 mom. av det Kungl. Maj:t i proposition nr 153 framlagda förslag till civil pensionslag, att berörda moment erhåller följande lydelse:

»3. Befinnes tjänsteman, som i 2 mom. avses, urståndsatt att på tillfredsställande sätt fullgöra sina tjänsteåligganden och är ej sådant fall för handen, varom i 2 mom. b) eller c) sägs, må tjänstemannen, därest han uppnått en levnadsålder, som med högst sju år understiger den för hans tjänst bestämda pensionsåldern, kunna av Konungen, på därom av vederbörande myndighet gjord framställning, förklaras skyldig att avgå från tjänsten.

I föregående stycke nämnd framställning må icke av vederbörande myndighet avlåtas, innan tjänstemannen beretts tillfälle att, därest han därtill finner anledning, inom viss, av myndigheten fastställd tid inkomma med till Konungen ställda påminnelser i ärendet; skolande sålunda avgivna påminnelser åtfölja myndighetens framställning till Konungen.»

Stockholm den 16 april 1925.

Cl. Lindskog.

Carl Lovén.